

HERTTONIEMEN - KULOSAAREN KIERROS

Herttoniemen kylässä (*Hertonäs, Hertugnäs* ym.) oli jo keskiajalla useita tiloja, joista kolme kuului 1500- ja 1600-luvuilla Jägerhorn-suvun omistukseen. Kylän sekä Båtsvikin tilat joutuivat 1700-luvun alussa Peter Wetterin haltuun ja yhdistettiin Herttoniemen kartanoksi. Myös Kulosaaren kartanon historia ulottuu 1500-luvulle. Vuonna 1907 Aktiebolaget *Brändö Villastad* -niminen yhtiö tuli Kulosaaren ja mantereella olevan Kivinokan omistajaksi. Huvilakaupunki järjestyi taajaväiseksi yhdyskunnaksi 1917. Itsenäisen maalaiskunta siitä tuli 1922. Vuoden 1946 suuressa alueliitoksessa Herttoniemestä tuli Helsingin 43. ja Kulosaaresta 42. kaupunginosaa.

- ① Vara-amiraali Carl Olof Cronstedtin rakennuttama ja A. F. Granstedtin 1815 piirtämä **Herttoniemen kartanon** päärakennus ko-
hoaa Jägarebackenilla. Ravintolasalina toimii 1700-luvun si-
pirakennus. Päärakennus on ollut Svenska Odlingens Vänner
-yhdistyksen omistuksessa lähes koko itsenäisyyden ajan. Kar-
tanomuseo on avoinna su klo 12-14. **Kartanonpuiston** etuosa
on muotopuutarhaa. Siellä kasvaa kolmihaarainen päärynäpuu,
jonka ympärys (1,3 m korkeudella) on 226 cm ja pituus 15 m,
sekä dahurianlehtikuusi, jonka vastaavat mitat ovat 241 cm ja 30
m. Molemmat ovat lajeissaan Suomen paksuimmat. Peremmäl-
lä alue muuttuu maisemapuistoksi. Puiston molemmat huvimajat
ovat Carl Ludvig Engelin suunnittelema. Kartanon päärakennus
oli 1800 -luvun alkuun asti Laajasalon sillan vieressä. Tiiliruukin-
lahden rannalla toimi Suomen ensimmäinen 1762 perustettu ke-
ramiikkatehdas ja vastaavasti Tammisaloon puolella tiiliruukki.
- ② **Herttoniemen teollisuusalue** alkoi muotoutua 1940-luvulla. Edelli-
sellä vuosikymmenellä perustettiin Herttoniemen satama. Ennen
tällä oli teerien suosima soidinsuo.
- ③ Laivalahdenkadun varteen on tekeillä **veistospuisto**.
- ④ **Karhutieltä** alkoi Herttoniemeeseen nousta esikaupunkiasutusta
1930-luvulta alkaen.
- ⑤ Oravatieltä Siilitien metroasemalle laskeutuvalta raitilta radan
suuntaan poikkeaa ruohottunut patkka keskiaikaista tietä. Itäväy-
lää pohjustava tielinja rakennettiin 1936-39, nykyinen **Itäväylä**
liittymiseen 1960-luvulla. Sen viereiset rintamamiestalot nousivat
1945-53.
- ⑥ **Siilitie** ympäristöineen on pääosin 1950-luvun vuokra-asuntoalu-
etta. Ylimmistä kerroksista on upeat näköalat, kuten myös Erän-
kävijäntorin ja Hiihtäjäntien kortteleista. Korkeiden rakennusten
sijoittelu maastoon pyrkii noudattamaan arkkitehti Le Corbusierin
oppeja.
- ⑦ Jyrkän mäen päällä on palkintona näkymä **Viikin luonnonsuojelu-**
alueelle (254 ha). Se on kansainvälisestikin merkittävä linnusto-
ja natura-alue, jonka tuntumassa pesii parituhatta lintuparia, yli
80 lajista. Peltoaukealla käyskentelee Helsingin yliopiston karjaa.
Rantaniityt pitää avoimena vieraileva karja. Kalliolla näkyy enti-
sen hyppymäen jalat.
- ⑧ **Mäyräpuisto** lukuisine koristepuineen on perustettu 1950-luvulla.
Sen on suunnitellut Bengt Schalin.
- ⑨ **Herttoniemen kirkko** vihittiin 1958.
Sen on suunnitellut Osmo Lappo.
- ⑩ **Herttoniemen siirtolapuutarha** on perustettu 1934.
- ⑪ **Kulosaaren (Brändö) kartanon** päärakennus valmistui 1810-lu-
vulla C. L. Engelin piirtämänä. Runkona sillä on mahdollisesti
Augustin Ehrensivärden itselleen puoli vuosisataa aiemmin raken-
nuttama kaksikerroksinen talo. Herttoniemen kaupunginosan raja
kulkee piha-alueen kaakkoisreunaa. Ensimmäinen silta Kulosaa-
resta Herttoniemeeseen valmistui 1916.
- ⑫ **Kivinokan "Puumerkki"-luontopolku** johdattelaa kävijänsä hais-
telemaan vanhan sekametsän tuoksua. Viikkiin ja Vanhankau-
punginselälle avautuvalle lintulavalle pääsee myös pyörätuolilla
ja siellä on maisemataulu näkövammaisille. Kivinokan kesäma-
jayhdyskunta on perustettu 1940-luvulla.
- ⑬ **Leposaari** on monien kulosaarelaisten viimeinen leposija. Hauda-
usmaa perustettiin 1925.
- ⑭ Purjehtijankujalla - W. Aaltosentiellä on useita taloja vuosisadan
alkukymmeniltä.
- ⑮ Kulosaaren silta valmistui 1960. Sitä ennen yhteys Helsinkiin hoi-
tui puusillalla, joka valmistui 1919. Raitiotieliikenne Sörnäisistä
Kulosaaren oli aloitettu jo yhdeksän vuotta aikaisemmin, jolloin
raitiovaunu kuljetettiin lautalla Kulosaaren salmen yli. Raitioli-
kenne korvattiin busseilla 1951. Metro otettiin käyttöön 1982.
- ⑯ **Villa Grefveberg** Marsalkantie 14:ssä on edustava näyte Kulo-
saaren 1910-luvun rakennusmestariarkkitehtuurista.
- ⑰ **Mustikkamaa** on suosittu ulkoilusaari, jossa on suojaisa uima-
ranta. Tarkkaile myös hiekkarannan kasvistoa! Saarella olevan
1920-luvun **ravintolan** on piirtänyt Karl Lindahl. Mustikkamaan ui-
marantaa vastapäätä näkyy Kulosaaren Kasino ja entinen Ran-
tahotelli (ks. alla). Niiden välissä olevat luodot **Norppa ja Kuutti**
ovat luonnonsuojelualueita, jolla pesii Helsingin suurin naurulok-
kiyhdykskunta.
Mustikkamaalta menee silta **Korkeasaareen, jonne ei pää-
se pyörällä**. Korkeasaari vapautui sotilaskäytöstä 1860-luvulla.
T.H. Höjerin piirtämä koristeellinen ravintola valmistui kesäksi
1884. Muutamaa vuotta myöhemmin saarelle perustettiin eläin-
tarha, jota suunniteltiin aikoinaan myös Eläintarhan alueelle Töö-
lönlahden pohjoispuolelle.
- ⑱ Kulosaarentien alkupäähän valmistui 1916 Armas Lindgrenin
suunnittelema ruotsinkielinen koulu, johon on myöhemmin ra-
kennettu lisäsiipi.
- ⑲ **Domus-asuinkerrostalo** Ståhlbergin- ja Kulosaarentien kulmassa
sopii huvilakaupunkiaatteeeseen, sillä asunnot ovat iluvia ja va-
loisia. 1917 valmistuneeseen taloon rakennettiin alunperin myös
hissi.
- ⑳ **Hopeasalmentielle, joka on yksisuuntainen**, on edustava kokoel-
ma 1910-luvun ylemmän keskiluokan asuintaloja.
- ㉑ Valaan luodolla sijaitseva **Kulosaaren kasino**, alunperin **Brändö**
Pavillon, vietti juhlallisia avajaisiaan elokuussa 1915. **Rantahotel-**
li valmistui pari vuotta myöhemmin. Nykyään se on Wihuri Oy:n
pääkonttori. Paviljongin suunnitteli Armas Lindgren ja hotellin
Lars Sonck.
- ㉒ **Ribbinghovin**, Vanha Kelkkam. 20-22 - Kulosaarent. 21-25,
suunnitteli Armas Lindgren. Linna valmistui 1917.
- ㉓ **Kulosaaren kirkko** valmistui 1935 Bertel Jungin piirtämänä. **Kello-**
tornin on suunnitellut A. Lindgren vuonna 1931.
- ㉔ **Varo autoja** tutustuessasi **Pronssikautiseen** (n.500-1300 eKr.)
hautaröykkiöön Hitsaajankadun ja Itäväylän välissä. Kadun ete-
läpuolen **Kipparvuorelta** voi ihailla maisemia ja vitivalikoista kal-
liokohokkia.
- ㉕ **Herttoniemenrannan** asuinalue edustaa 1990-luvun kaupun-
kisuunnittelua, kantakaupunkimaista asutusta meren rannalla.
Alueella oli aiemmin öljysatama.